

BJA

Overdruk uit " De Eik ", 1996

Tony DANGIS

Z E S T I N N E G I E T E R S T E E E K L O

H e t g e s l a c h t d e N i j s

Z E S T I N N E G I E T E R S T E E E K L O

H e t g e s l a c h t d e N i j s

Tijdens de te Staden in 1986 gehouden tentoonstelling van "Oud Tin 16de tot 19de eeuw uit de Vlaamse en Waalse onstaancentra" werden voor de eerste maal tinnen gebruiksvoorwerpen, afkomstig uit Eeklo voorgesteld (1).

De toen verstrekte gegevens - "DENYS EECLOO" en "J.De Nijs Eecloo" - betreffende de werkplaats waar betrokken voorwerpen vervaardigd werden, waren eerder onvolledig, zodat verder archiefonderzoek noodzakelijk was(2).

J(acobus) de Nijs werd in de Volkstelling van het jaar 1795 te Eeklo vermeld als 18-jarige tinnegieter en zoon van Philippus, 62 jaar oud en eveneens tinnegieter van beroep (3)

Vader Philippus werd geboren te Brugge(St.-Gillisparochie) in 1733 en liep er zijn gebruikelijke leertijd als aspirant-tinnegieter vanaf 4 mei 1751. Hij staat vermeld onder nr. 30 op de "Lyste ofte memorie Van Vrij leer knechten in het ambacht Van de tingieters in Brugge Sedert 1701".

Philippus vestigde zich in 1769 als tinnegieter te Eeklo waar hij op 4 april 1770 het poorterschap verkreeg (4). Hij was op dat ogenblik reeds gehuwd met Isabella de Bel. Philippus de Nijs overleed te Eeklo op 28 februari 1802 (9 ventôse An X) en het was zijn jongste zoon "Jacques" (Jacobus), van beroep "étinier" (sic), die aangifte deed van het overlijden van zijn vader (5).

We keren even terug in de tijd en in 1795 bestond het gezin Ph. de Nijs -de Bal uit:

" Philippus de Nijs	62 jaar	tingieter	Kerkstraete	sedert 1769
Isabelle de Bel	61 jaar	zijn vrouw		
Joannes	25 jaar	zoon		
Francies	23 jaar	idem		
Jacobus	18 jaar	idem		
Joanne Beijts	26 jaar	dienstmeid.		" (6).

De oudste broer van Jacobus, nl. Ludovicus Franciscus (°Brugge 1766) was in 1795 reeds gehuwd met Catherine Boelens en stond in voornoemde volkstelling vermeld als winkelier. In 1818 was hij "étinier" (sic), in 1825 "tingieter" en in 1830 dagloner.

Jacobus Antonius de Nijs werd geboren te Eeklo op 29 mei 1777. Hij huwde er op 18 april 1805 (28 germinal XIII) met Coleta Baudts.

J.A. De Nys werd zelfstandig tingieter en hij moet commercieel aangelegd geweest zijn om in een stadje als Eeklo in zijn werkplaats voor het produceren van tinnen gebruiksvoorwerpen voldoende werk te kunnen verschaffen aan hem

zelf en aan 3 zonen. Vermits hij aanzien werd als vaste nijverheidswaarde in Eeklo, mag verondersteld worden dat hij ook op bestellingen kon rekenen van de bevolking der omliggende dorpen. Als enige "fabrikant" van maten en gewichten in de stad en streek kon hij ook op die van de gemeentebesturen rekenen.

Zo bestelde het stadsbestuur van Eeklo in 1828 aan "Sr. Jacobus de Nijs, fabrikant van maten en gewigten te Eecloo" voor de som van 75 gulden 94 cent stellen "houten en tinnen maten" en stellen " gewigten" bestemd voor de scholen van meester van Mispelaar en meester Ledeganck (7) (zie illustratie 1 en 2)

Buiten zijn beroepsactiviteiten van "tingieter-blikslager" was Jacobus de Nijs eveneens betrokken bij de oprichting van het Eeklose brandweerkorps in 1820. In 1824 en 1831 stond hij vermeld als "spuitmeester". Burgemeester Jozef Dhuijvetter was in die periode "opperbrandmeester", doch in de praktijk was het J.de Nijs die bij het blussen van branden het bevel voerde. Ook zoon Pieter Edouardus (°1816) bracht het in 1847 tot "opperbrandmeester" van Eeklo (8).

Tijdens de Volkstelling van 1830 woonde het gezin De Nijs-Baudts in de Boelare te Eeklo en buiten vader en moeder waren er 4 dochters en 3 zonen, nl. Charles Louis (22 jaar), Hypolitus (21 jaar) en Pieter Edouard (14 jaar). Jacobus en zijn zonen werden allen vermeld als "tingieter".

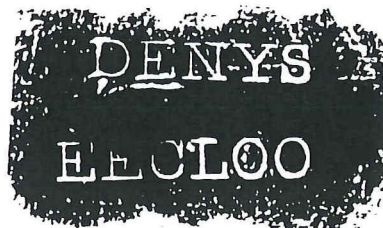
Het is alleen Pieter, de jongste telg, die bij de volkstellingen van 1846 en 1856 met zijn vader als "blikslager" vermeld staat. In 1880 was Pieter De Nijs "keersmaker" geworden.

Jacobus Antonius De Nijs overleed te Eeklo op 27 september 1867.

Uit de werkplaats van Jacobus Antonius zijn volgende voorwerpen gerepertorieerd en identificeerbaar door onderstaande merken nr. 1 & 2:

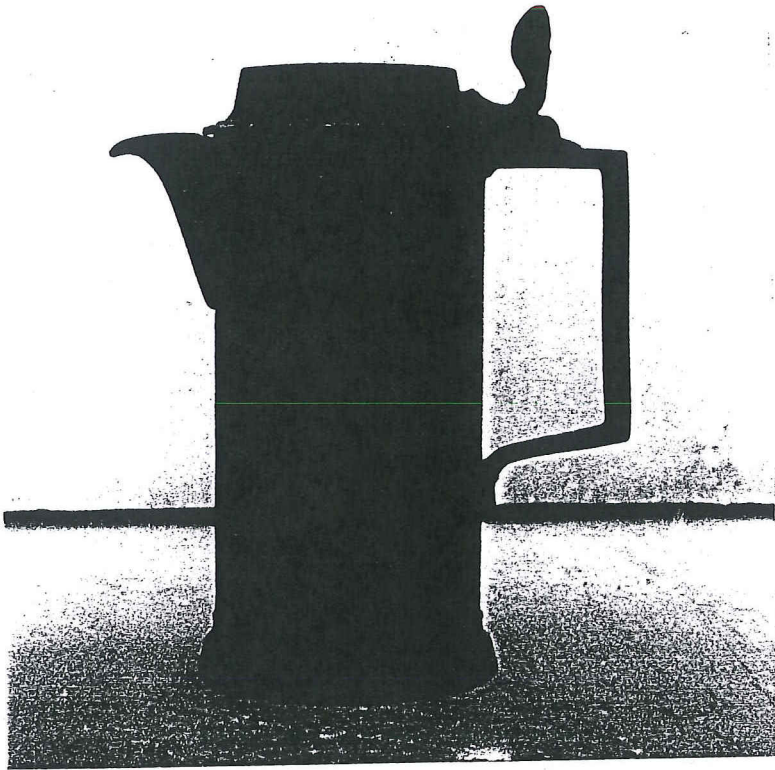

■ e r k . n r 1

■ e r k n r 2

F O T O nr 1

Inhoudsmaat

J. De Nijs, vernoemd in 1822-1833.

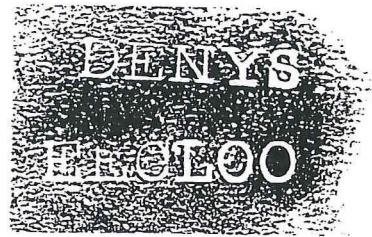
Cilindrisch, met een vijfzijdige gietsneb; tweekakig scharnier en rechthoekig handvat; inhoud 1/2 liter; afgeijkt te Eeklo en daarna te Gent.

Merk onderzijde bodem:

a) „DENYS EECLOO”.

Private verzameling

Dokter H. Van der Linden - Erpe-Mere.

merk nr 2

F O T O nr 2

Schenkkkan

J. De Nijs, vernoemd in 1822-1833.

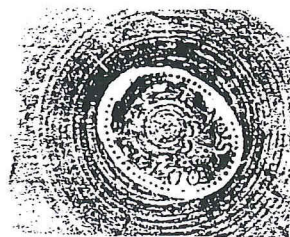
Peervormig lichaam en haakvormig oor; tweekakig scharnier; duimrust in de vorm van een schelp; vijfzijdige gietsneb.

H. 19,3 cm - ø voet 8,6 cm.

Merk onderaan bodem:

„J. DE NIJS - EECLOO”.

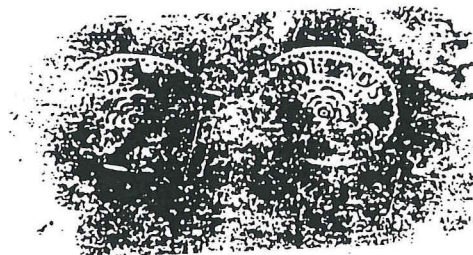
Private verzameling Eeklo.

merk nr 3

- 1) Inhoudsmaat $\frac{1}{2}$ DECILITRE voorzien van merk nr. 1.
1ste ijk te Eeklo in 1832. (priv.verz. Lokeren)
- 2) Inhoudsmaat 2 DECILITRE voorzien van merk nr. 2.
1ste ijk te Eeklo in 1841. (priv.verz. Brugge)
- 3) Inhoudsmaat $\frac{1}{2}$ LITRE voorzien van merk nr. 2.
1ste ijk te Eeklo in 1833. (priv.verz. Aalst)
(Afgebeeld onder nr.62 in catalogus Tentoonstelling Staden 1986 - zie voetnoot nr. 2) (zie foto nr. 1 hierbij).
- 4) Inhoudsmaat $\frac{1}{2}$ LITRE voorzien van merk nr. 2.
1ste ijk te Eeklo in 1863. (priv.verz.)

Volgende voorwerpen met onderstaand merk nr. 3 zijn niet met zekerheid toe te schrijven aan Jacobus Antonius de Nijs. Ze kunnen ook uit de werkplaats van zijn oudere broer Ludovicus Franciscus komen:

m e r k n r 3

- 1) Een ondiepe schotel (diameter 34,3 cm) voorzien van merk nr. 3.
(priv.verz. Habay-la-Neuve)
- 2) Een schekkan (Hoogte: 19,3 cm) voorzien van merk nr. 3. . 3.
(priv.verz. Eeklo)
(Afgebeeld onder nr.63 in catalogus Tentoonstelling Staden 1986 - zie voetnoot nr. 2) (Zie foto nr. 2 hierbij).

Besluit:

Van de zes gekende tinnegieters **D E N I J S** hebben er drie met zekerheid zelfstandig gewerkt, nl. vader Philippus en zijn zonen Jacobus Antonius en Ludovicus Franciscus.

De merken van Philippus de Nijs zijn in Brugge of Eeklo (tot op heden) niet gekend.

Die van Jacobus Antonius zijn afgedrukt onder de merken nr. 1 en nr. 2.

Het merk nr. 3 is toe te schrijven aan Jacobus Antonius of aan zijn oudere broer Ludovicus Franciscus.

Handwritten flourish or signature on the left margin.

Staat van geleerde maten in gerigten voor het gebrui- ser lageren scholen in de Stad Eeklo.

Geleerde een volledig stel maten
in gerigten voor de school van
den heer van Wispelaar in dese
Stad

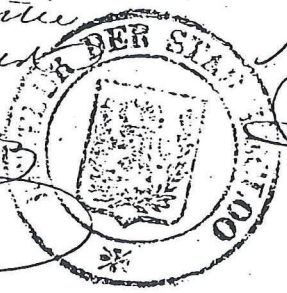
Soem een dito stel voor de
school van fr. Johan Lieganek 37. 97

Verkamen vijf en veertig gulden veertig cent 75. 94

Eeklo den 10 augusti 1828
Jacobus Dings

Gezien in kitting van den regeringsraad
der Stad Eeklo den 13 augusti 1828.

De Burgemeester
presid^{te}
G. Huyghebaert
Verordnante
secretaris
O. Rodrige
Gezien

no 69

PROVINCIE VAN OOSTVLAANDEREN.

STAD EECLOO.

Handtekening
 ORDONNANTIE VAN BETALING voor de somme van f 75 » 94

DE BURGEMEESTER en SCHEPENEN der Stad EECLOO,
 Gezien hun Besluit van *heden*
 Gelasten den Heer H. J. WILLEMS, Ontvanger van de inkomsten dezer
 Stad, te betalen aan *J. Jacobus de Nijs* fabrikant van
 maten en gewigten te *Eecloo*, de Somme van *zijven*
zeventig gulden vier en negentig cents voor
leverantie van een stel houten en timmermaten
en een stel gewigten voor de dienst droogbare
 scholen, overeenkomstig de circulaire der E. G. Achts.
 haren Gedeputeerde Staten dezer provincie dd. 28 februari
 1828. mem. adm. No 47 del 23.

Deze Ordonnantie is betaalbaar uit de *somme van vijf ponden*
mits nader regularisatie
 toegestaan in den Staat van begroting dezer Stad, voor het Dienst-
 jaar 1829, *voor* - ingevolge *resolutie* van de E. G. A. haren
 Gedeputeerde Staten der provincie dd. 6 dezer maand.

Zullende dezelve, behoorlijk voldaan geteekend, en de bovengemelde
 bescheiden daar nevens gevoegd zijnde, in de Rekening van den
 Ontvanger geleden worden.

Eecloo, den 15 September 1828

Voldaan den 26 July 1828

Jacobus de Nijs

74

DE BURGEMEESTER

J. P. Rodrigos

Ter Ordonnantie:

DE SECRETARIS,

J. P. Rodrigos

Genealogische gegevens betreffende de tinnegieters (9):

- 1) de Nijs Philippus, z.v. Franciscus & Dhaenens Joanna.
 °Brugge(St.-Gillis), 13 jan.1733 - +Eeklo, 28 febr. 1802.
 x De Bel(Bal) Isabella Clara, °Damme 15 nov.1734 - +Eeklo, 5 aug.1819
 Sedert 1769 te Eeklo komend van Brugge.
- 2) Ludovicus Franciscus, z.v. Philippus.
 °Brugge(St.-Salvator 2de wijk), 21 sept.1766 - +Eeklo 3 jan.1831.
 x ca 1793 Boelens Maria Cath., °Waarschoot, +Eeklo 1809.
 xx Eeklo 7 febr.1810 Claeijs Emerentia, + Eeklo 15 mrt. 1818.
 xxx Eeklo 27 juli 1820 Claeijssens Maria Th., °Eeklo, 29 jan.1791.
 Sedert 1769 te Eeklo.
 Vanaf 1794 tot 1828 vermeld als "tingieter", in 1831 als "blikslager".
- 3) Jacobus Antonius, z.v. Philippus.
 °Eeklo, 29 mei 1777 - +Eeklo, 27 sept. 1867.
 x Eeklo 18 apr. 1805 Baudts Coleta, °Eeklo, 1783, +Eeklo, 16 mei 1869.
- 4) Charles Louis, z.v. Jacobus Antonius.
 °Eeklo, 27 sept. 1807.
 x Eeklo 25 apr. 1840 Van Avermaet Eugenia.
 Bij zijn huwelijk vermeld als schoolmeester en daarna als winkelier.
- 5) Hypolitus, z.v. Jacobus Antonius.
 ° Eeklo, 19 okt. 1808.
 In 1830 nog bij zijn ouders en vermeld als "tingieter".
 Afgeschreven naar Brugge op 14/05/1838.
- 6) Peterus Edouardus, z.v. Jacobus Antonius.
 °Eeklo, 21 jan. 1816 - +Eeklo, 6 sept. 1900.
 x, St.-Laureins met Cuelenaere Sabina.
 Tot 1845 bij zijn ouders en vermeld als "tingieter", in 1866 als
 "blikslager".

Tony DANGIS
 Elewijt

Noten:

- (1) Tony DANGIS, "Oud Tin 16de tot 19de eeuw uit de Vlaamse en Waalse ontstaanscentra",
 Tentoonstelling Staden, 1986, catalogus nr. 62 & 63.
- (2) De naam werd in de Eeklose bronnen (doopakten en burgerlijke stand), o.a. geschreven als:
 "de Nijs" - "de Nys" - "De Nijs" - "de Nijs" - "Denijs" - "De Nijs" - "De Nys" - "Denys".
Philippus tekende zijn naam als: Philippus denijs.
Jacobus Antonius als: Jacobus Denys.
- (3) Stadsarchief Eeklo (SAE) nr.145. Volkstelling 1795.
 Zie W.HAMERLYNCK, "De Volkstelling van 1795 te Eeklo", in: De Eik, 1991, p.66.
- (4) SAE-202 f° 63. Keurbroederschap.
 Zie E. DE SMET, "Bevolkingsmigratie te Eeklo (1672-1796)", in: De Eik, 1978, p.42.
- (5) SAE(modern). Registre des décès An dix, acte n° 49.
- (6) zie noot nr. 3.
- (7) SAE. Stadsrekening 1828. Zie afbeelding hierbij van "Staat van geleverde maten en gewigten"
 dd. 10/8/1828 en "Ordonnantie van betaling" dd. 15/9/1828.
- (8) W.HAMERLYNCK, "De oprichting van het stedelijk brandweerkorps te Eeklo in 1820", in: De
 De Eik, 1989, p.115.
- (9) Met dank aan hulparchivaris W.Hamerlynck voor de bereidwillige medewerking en de nuttige
 inlichtingen, die werden verstrekt.